40. štev. Novomesto 27. decembra 1917. Letnik XXXIII.

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako je ta dan praznik, dan poprej.

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1·50 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3·50 K, za Ameriko 4·50 K. List in oglasi se plačujejo naprej.

Vse dopise, naročnino in oznanila sprejema tiskarna J. Krajec nasl.

Franjo Neubauer:

Naš božič.

Jaslice, jaslice, zibelka srečna!
Dete ljubezen vam dala je večna.
Zibajte, zibajte Detece to,
da bo zasanjalo toplo, sladkó!
Hlevček, ti domek tesan,
ali nocoj si prostran!
Kakor nebesa in zémeljski krog:
tebe izbral si — neskončni je Bog! —

Jaslice borne in revne,
majhne, ponižne, pohlevne,
danes ponosna vas ziblje radóst:
légel k počitku kraljevi je gost! — —

Zvonček pozvanja čez vas,
droben in slab mu je glas,
v blaženi kliče večer:
„Ali mirú ni nikjer?!“
Naj li topovi grmé,
stresajo dole, goré?
Naj li na svet se krvav
Detece spušča z višav?! — —

Sinček Ti Božji, po zemlji poglej,
svetu, mogočni Ti kralj, zapovej:
„Bodi pokojno
pólje ti bojno!“
Če pa ne slušata meč te in top,
ako še divje kričanje
klícalo svet bo na strašni pokop,
begalo mirne Ti sanje,
potlej z nemirne in strastne zemljé,
Dete, presêli se v naše — srcé!
V srcih, ki mučijo se in trpijo,
eno boš slušal samó melodijo,
eden le klic je željan in glasan:
„MIR naj objame goró in ravan!“
Zunaj rujovejo divji topovi,
v srcih pojéjo mirú nam zvonovi! —

Detece, dobro Ti pesem je znana,
v srcih raztaplja se njena sladkóst:
„Bógu previšnjemu slava, hosana,
dušam, ki blage so, mir in radóst!“
Z angelci pójemo bedni, trpeči:
„Daj nam pokója, popelji nas k sreči!“ — —

*

Detece, nagni se, sklóni se k meni,
dní mi prihodnjih skrivnost razodeni!
Zase trepečem, za dom in za rod,
stiskani, tlačeni vedno, povsod! —
Ne! — Ti, ki poln si ljubezni brezkrajne,
Ti neumljíva modróst,
Tvoje naj bodo prihodnosti tajne,
sreče in bôli skrivnóst!
Moja bi duša tako trepetala
kakor na tópoli listje drhtí,
ko bi nesreče prihodnosti znala,
videla rane in muke in kri!
Strastna bi v divjem obupu vihrala
kakor nebrzdanih vrancev galop,
sama bi slepa v prepad se zagnala,
našla prezgodnji in žalostni grob. —
Lepe in močne ljubezni nam daj!
Ona skloníla srce Ti je sveto,
da si zapústil preblaženi raj,
zémljo odréšil, v nesrečo zakleto.
Le, če ljubezen bo čutil zemljan,
mir bo božični radósten pozdravljal,
noč bo presveto in blaženi dan
v sreči in v bôli udan blagoslavljal!

Četrti vojni božič.

Vedno bolj žalostno je naše srce ob vsakem novem Božiču; našo božično radost obdajajo vedno bolj temne sence. Že četrtič obhajamo rojstvo premilega Otroka v Betlehemu v solzah potrtosti, med tem ko bi se v tako blagoslovljenem času morale svetlikati naše oči najiskrenejšega veselja. Ali še veste, kako je živela v našem srcu ob prvem vojnem Božiču tiha tolažilna nada, da bo kmalu angel miru oznanjal človeštvu konec gorja, da bomo prihodnjo Sveto noč srečni in veseli v družbi svojih domačih? Leto je poteklo za tem, leto polno krvi in solz, ki je nasulo nebrojno novih grobov. In prišel je drugi in prišel je tretji Božič. Pa tudi onadva nista prinesla zaželjenega miru obupanemu svetu. Nasprotno, sledil je nov čas grozot in divjosti, ki je pokončal tisoče in tisoče mladih življenj. Tako je šlo dalje, dalje...

In zopet je prišla Sveta noč. Prišel je praznik miru in ljubezni. Slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje! Jokajmo nad onimi, ki ne morejo več praznovati Svete noči! Tolažimo te, ki z bridkostjo v srcu pogrešajo svetlih veselih oči svojih otrok, padlih sinov, in mrtvih očetov! In vendar ne smemo samo žalovati, tudi veseliti se moramo, kajti Sveta noč je vsikdar noč radosti in sreče. Z vso dušo se vglobimo v častitljivost te noči in zdelo se nam bo, kakor da pojo angeli: „Ne bojte se, kajti oznanjamo vam veliko veselje. Danes je vam rojen Odrešenik, Tolažnik, vam potrtim, nesrečnim!“

Sveta noč, nagni svoj sij čez vesoljni svet, ki stoji še vedno v železnem orožju in srditem sovraštvu. Božje Dete, blagoslovi nas! Blagoslovi naše sinove, očete, brate in prijatelje, ki stoje že četrti Božič na bojnem polju v obrambo domovine. Oznani tudi njim veliko radost in tolaži jih, ki tako srčno hrepene po svojcih. Jezušček mili, glej nas, ki smo zbrani ob tvojih jaslicah, osiroteli in zapuščeni, v bridkostih in solzah. Usmili se nas! Bodi naš odrešenik! Naj pride skozi tebe nebeška blaženost v naša potrta srca. Saj te je napotila na ta grešni svet sama ljubezen in samo usmiljenje. Naj okušajo srečo te resnice srca naših ranjencev, pa tudi duše naših umrlih, padlih vojakov. Naj vživajo Božič v večnem raju.

Še eno prošnjo imamo do tebe, Božje dete. Vlij ljubezen v srca vladarjev in narodov, da postanejo dobre volje in napravijo mir med seboj, ki je pač samo odsev onega miru, ki ga prinašaš ti človeškim srcem. **„Čast bodi Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje!“**

Ob sklepu 33. letnika Dolenjskih Novic.

Z današnjo številko zaključijo Dol. Novice 33. letnik svojega težavnega, a častnega obstoja. Če pomislimo zgodovino našega lista, se nam nehote vsiljuje resno vprašanje v resnih časih, bode li mogel list srečno preživeti svoj novi letnik? Ako bi sodili po dosedanjem malo odločilnem delu Dolenjske za svoj edini list, bi si žalibog morali dati zanikajoč odgovor. Velik primanjkljaj v računskem zaključku 33. letnika nam to dejstvo jasno v številkah spričuje, kakor smo to v 38. številki že izkazali.

Vendar pa ne smemo obupavati. Saj imamo že veliko armado, veliko vojščakov pri našem listu, vnetih za našo dobro stvar. Dolžnost nas veže, da se ob koncu letnika vsem tem, kakor vsem našim zvestim naročnikom, sotrudnikom in prijateljem, ki so nas kakorkoli podpirali do sedaj pri našem poštenem delu, prav prisrčno zahvaljujemo ter jih zopet nujno prosimo za njihovo blagohotno sodelovanje in podporo tudi v novem letu.

Vljudno prosimo, da bi se vsi cenjeni naročniki čimpreje odzvali našemu povabilu v zadnji številki ter pridno uporabljali jim poslane položnice za naročbo za leto 1918. Vsak naj pošlje naročnino **5 kron za celo leto naprej.** Kdor pa je že poslal 3 krone, naj še prilično pošlje 2 kroni, če ne zmore vsega takoj. Naj se nihče ne splaši zaradi povišane naročnine; vsak jo zmore, če ima le dobro voljo. Opozarjamo še enkrat: le kdor se takoj naroči, bode zagotovljen, da dobi **vse** številke. Razume se, da par prvih številk lista ostane še vedno na razpolago, da še dobijo tudi oni vse številke, ki se bodo naročili v mesecu januarju. Poznejših številk pa ne moremo imeti več v zalogi zaradi drazega papirja.

Sedaj pa na delo! Zastavite vse svoje moči za bodoče poslovno leto Dol. Novic. Naročujte, pridobivajte novih naročnikov, agitirajte in priporočujte posebno Dolenjcem njihov list. Vzbujajte vsepovsod več-več zanimanja za prepotrebni dolenjski list. Dopisniki in inserentje, pridite na pomoč s svojimi spisi in novicami, posebno še z inserati in različnimi naznanili! Bodite vsi-vsi kar v najčastnejšem številu zastopani pri važnem sodelovanju za obstoj in razvoj Dolenjskih Novic!

V tem pomenu naj bode novo leto srečno in blagoslovljeno za Vas in za nas!

Po čim bo sadno drevje?

Cena sadnemu drevju je morala tudi poskočiti. Sadno drevo ne zraste v par mesecih, kakor repa, tudi ne v enem letu, in vendar se dobi danes za eno debelo repo, eno debelo podzemeljsko kolerabo ali debelo zeljnato glavo toliko, kakor za lepo sadno drevo. Nič čudnega, če so začeli naši drevesničarji izgubljati veselje do sadjarstva in so začeli opuščati drevesnice, ker se jim v drevesnici pridelovanje krompirja in zelja veliko bolje izplača, nego vzgoja sadnega drevja.

Sadno drevo potrebuje do popolnega razvoja v drevesnici najmanj pet let. V teh petih letih zahteva mnogo skrbnega dela in strežbe. Vse to je pa danes združeno z velikimi stroški. Dragoceni so postali pa tudi sadni divjaki, vsled česar so se stroški pridelovanja močno podražili. In ako vpoštevamo nazadnje še poškodbe, katerim je sadno drevje izpostavljeno med rastjo (pozeba, miš, krtice, zajci in razni drugi škodljivci) ter odpadek, ki nastane pri prebiranju drevja, kadar ga oddajamo, potem si lahko predstavljamo, kako nizka je bila dosedanja cena za sadno drevje v primeri s pridelovalnimi stroški in kako slabo se je izplačalo vse naše drevesničarstvo.

Ni prav nič čudnega, da so začele v zadnjih letih pojemati naše drevesnice in da so zlasti male drevesnice izginile druga za drugo.

Danes ni več mogoče dajati sadnega drevja po slepih cenah. V današnjem boju za življenje ima sadje in zato tudi sadno drevje vso drugo vrednost. Ima jo pa tudi zaradi izdatno povečanih današnjih stroškov za pridelovanje.

Zaradi tega so se na Dunaju zbrani drevesničarji pogodili, da se imajo dosedaj veljavne cene za sadno drevje dvigniti za 100%, to se pravi, za še enkrat toliko, kolikor je prej veljalo. Če je znašala cena prej 1 K 50 v, ima znašati sedaj 3 krone. V tem razmerju se bodo cene tudi pri nas dvignile. Drevje iz naših domačih drevesnic je bilo sploh ceneje kakor od drugod, deloma tudi zaradi tega, da bi se naši ljudje bolj vnemali za sadjarstvo. Ti oziri pa morajo prenehati. Merodajna ima biti edino le vrednost drevja, ki se ima ravnati po stroških pridelovanja.

Dosledno sklepom dunajskega shoda drevesničarjev ima znašati cena sadnemu drevju in sicer: visokodebelnim jablanom **2** kroni in za izbrano blago (I. vrste) **2** kroni **50** h; za visokodebelne hruške **2** kroni **50** h in za izbrano blago (I. vrste) **3** krone in za pritlično drevje (piramide, palmete) povprečno **3** do **4** krone.

V tistem razmerju se ima dvigniti tudi cena trt in cepljenk. Cepljenke se imajo oddajati po 50 do 60 h komad, ameriške sajenke (bilfe) pa po 8 do 12 h, kar je odvisno od množine naročenega blaga. Cene, ki so nižje kakor te, ne odgovarjajo današnjim pridelovalnim stroškom in ne današnji vrednosti drevja in trt.

Shod ljubljanskih zaupnikov Slovenske ljudske stranke.

Ljubljana, dne 18. grudna 1917. — Nocoj so se prvič zbrali v Unionu v večjem številu ljubljanski zaupniki Sl. ljud. stranke, da dajo po znanih žalostnih dogodkih uskoštva iz naše skupne jugoslovanske stvari in naše katoliško-narodno-demokratične organizacije duška svojega ogorčenja nad uskoki in da povedo, da ostanejo zvesti bojnemu praporu z zmago ovenčane Slov. ljudske stranke. Kdor pozna naše ljudi, ve, da ti naši ljudje, ki ljubijo z vso dušo svojo domovino, ne bodo nikdar nasedli spletkam gotovih Šusteršičevih ljudi, ki se hočejo v veliko veselje naših narodnih nasprotnikov z raznimi „krščanskimi“ in „meščanskimi“ strankami igrati z usodo našega naroda. Tu so naleteli na zavednost in disciplino naših ljudi, ki jim bodo pisali obsodbo.

Zbor zaupnikov je otvoril v res krasnem iz izrazitem govoru med splošnim odobravanjem točasni načelnik Slov. ljud. stranke Andrej Kalan, ki je obrazložil temeljne točke našega programa. Za njim so govorili dr. Gregorič, dr. Jež, mestni župnik Barle in drugi.

Soglasno so bile sprejete sledeče resolucije:

1. Shod ljubljanskih zaupnikov Slov. ljudske stranke se pridružuje v polnem obsegu majniški deklaraciji Jugoslovanskega kluba, na podlagi katere se mora uresničiti naše stremljenje po svobodi v samostojni jugoslovanski državi pod habsburškim žezlom. Izraža svoje neomajano zaupanje Jugoslovanskemu klubu in njega načelniku dr. Antonu Korošcu.

Pozdravlja mirovno stremljenje sv. očeta Benedikta XV. in cesarja Karola I. in poziva naše diplomate, naj ne odstrane samo zunanjih, ampak tudi notranje ovire za končni trajni mir.

2. Shod ljubljanskih zaupnikov Slov. ljudske stranke, zbran dne 18. decembra v Unionu, se Vaši Presvetlosti (knezoškofu dr. Ant. Bonaventuri Jegliču) v globoki vdanosti najiskreneje zahvaljuje za iniciativo, s katero ste dosegli, da so se slovenske politične stranke enotno izjavile za majniško deklaracijo Jugoslovanskega kluba. V njej je izražen naš skupni narodni politični cilj, od katerega ne bomo odnehali, dokler ga ne dosežemo. Toplo smo Vam tudi hvaležni za navodilo, ki ste nam ga dali v svojem pismu dne 26. novembra, in Vam obljubljamo, da se bomo kljub vsem spletkam zvesto po njem ravnali. Grde napade, ki jih mora sedaj prenašati Vaša presvetla oseba, najodločnejše zavračamo, naj prihajajo od koderkoli, in se Vas tem vdaneje oklepamo v pokorščini in ljubezni.

3. Shod ljubljanskih zaupnikov Slov. ljudske stranke, zbran v Unionu 18. dec., pozivlja one člane občinskega sveta, ki so zapustili klub ljubljanskih občinskih svetnikov Slovenske ljudske stranke, naj dajo javno odgovor za svoja dejanja volilcem Slovenske ljudske stranke, drugače pa naj takoj odložijo svoje mandate, katere jim je poverila Slovenska ljudska stranka.

Dopisi.

• **Iz Novega mesta.** Prejeli smo od zavednega Dolenjca-vojaka sledeči spis: „Dolenjci, skrbimo za domače ognjišče! Vsak zaveden Dolenjec naj se naroči na Dolenjske Novice. Prišedši v Novo mesto, je bilo moje prvo vprašanje v neki vojaški družbi: Kdo ima Dol. Novice? Eden se je oglasil. In ko je ta odšel od tukaj, bila je takoj moja pot v tiskarno, da sem se jaz naročil na Dol. Novice. Kako pa tudi ne! Kdo drugi naj bolj podpira Dolenjske Novice, če ne ravno mi Dolenjci? — Dolenjci in Dolenjke, bodimo ponosni, da imamo svoj list; svoj ponos dokažimo s tem, da podjetje lista kar mogoče podpiramo in list ohranimo z mnogoštevilno naročbo. Gotovo mi ni toliko za novice, ki jih prinese list samo enkrat na teden, saj sem naročen na dnevnik „Slovenec“, pač pa hočem domač list podpirati. Popolnoma opravičeno pišejo zadnje številke Dol. Novic, da se naj prav Dolenjci zavzemo za list z naročbo, z živahno agitacijo ter z dopisi raznih novic. Vsak kraj ima dovolj novic, tudi naši dolenjski kraji, samo pošiljati, naznaniti jih je treba uredništvu. Ali bi nas ne bilo sram, ko bi Dolenjske Novice s 33. letom svojega obstanka morale v grob? Kaj bi se govorilo, kaj pisalo o nas! Gotovo, da smo Dolenjci brezbrižni zaspanci. Toda, Dol. Novice ne smejo zaspati, ne umreti, temveč živeti morajo še bolj, kakor kedaj poprej! Pritrgaj si samo en liter (pa četudi dva) dobrega dolenjskega vina v celem letu, pa dobiš Dolenjske Novice na dom in sicer 52 številk za 5 kron! Ali ni to smešna malenkost za domoljubne rojake, ki lahko s takšno malo požrtvovalnostjo postanejo dobrotniki in naročniki ubogega domačega časnika? Vsak naročnik naj pridobi saj enega naročnika in Dol. Novice bodo z veseljem in dobrim upanjem nastopile z novim letom svoj 34. letnik. — Evo tu 10 kron! Pet kron za mene, pet kron za novega naročnika po priloženem naslovu.“

Izjava ljubljanske duhovščine.

Duhovščina deželnega stolnega mesta Ljubljana je sklenila pri dekanijski konferenci 20. decembra t. l. sledeče resolucije:

1. Božji Previdnosti smo iskreno hvaležni, da imamo v tem resnem, odgovornosti polnem in odločilnem času cerkvenega kneza, ki je že z dvajsetletnim delovanjem odlično izpričal, da je njegovo stališče eminentno katoliško, narodno in avstrijsko.

2. Vsa javnost naj ve, da smo s svojim knezoškofom edini v delu za blagor cerkve, srečo našega naroda in za vresničenje jugoslovanske države pod habsburškim žezlom.

3. Udano in hvaležno sprejmemo knezoškofovo naročilo z dne 24. nov. t. l., ki nam daje jasno direktivo ob žalostnem razkolu v S. L. S.

4. Svoje drage sobrate pa prosimo v imenu božjega Srca Jezusovega, da gremo vsi združeni in edini, na delo po navodilu našega iskreno ljubljenega nadpastirja.

Domače in tuje novice.

• **Božičnica v bolnici Usmilj. bratov v Kandiji.** Že četrtič je priredil častiti konvent Usmiljenih bratov svojim vojaškim in civilnim bolnikom vojno božičnico z lastnimi sredstvi ter milimi prispevki in s pomočjo blagih dobrotnikov. Na Sveti večer so se zbrali ob 5. uri bolniki in povabljeni odlični gostje okrog mično okrašenega in z raznovrstnimi električnimi žarnicami razsvetljenega božičnega drevesa. Slovesnost je otvorila godba na godala pod znano spretnim vodstvom g. Edm. Kastelica. Na to je sledilo božično petje, katero je hvalevredno vodila gospa Plaper. Velečastiti gospod kancler mnsgr. Aleksander Zamparo je pa imel slovesnosti primeren nagovor v slovenskem, nemškem in laškem jeziku. S svojimi globoko premišljenimi besedami je govornik ganil srca bolnikov in drugih navzočih ter jih napolnil s tolažbo in radostjo. Godba in petje sta zopet zaključila pomenljivo slovesnost, na kar so se razdelili darovi med vse bolnike. Tudi vojni ujetniki niso bili izključeni. Bog plačaj tisočerokrat častitemu človekoljubnemu konventu in velikodušnim dobrotnikom to božično razvedrilo trpečim bolnikom! Saj čutijo bolniki v bolnišnicah vojsko najbolj strašno ravno o božičnih praznikih, ko so ločeni od svojih dragih.

Svetla noč nam je zablestela na Sveti večer v kapiteljski cerkvi v Novem mestu pri polnočnici. Prvokrat so namreč zasvetile električne žarnice v častitljivem božjem hramu. Do zadnjega kotička je bila cerkev razsvetljena. Čast in hvala za to dobroto našemu za čast božjo in blagor mesta neumorno skrbnemu, visokospoštovanemu in milostljivemu g. proštu dr. Seb. Elbertu, ki nas je v tužnih dneh tako prijetno iznenadil z dragocenim božičnim veseljem!

Število čebelarjev na Kranjskem po štetju 1910. Na Kranjskem je bilo l. 1910 čebelarjev 5.894. Po stanovih jih je pripadalo kmetijskemu stanu 5.277, obrtnemu 272, trgovskemu 121 in drugim stanovom 224.

Čez zimo so imeli čebelarji sledeče število panjev in sicer 3.146 čebelarjev po 1 do 5 panjev, 1.523 čebelarjev od 6 do 10 panjev, 527 čebelarjev od 11 do 20 panjev in 398 čebelarjev nad 20 panjev

Število čebelarjev v Avstriji po štetju 1910. Na Nižje Avstrijskem je bilo leta

1910		čebelarjev	15.351
„	Gor. Avstrijskem	„	19.102
„	Solnograškem	„	3.831
„	Štajerskem	„	25.968
„	Koroškem	„	7.301
„	Kranjskem	„	5.894
„	Primorskem	„	2.946
„	Tirolskem	„	10.201
„	Vorarlberškem	„	2.085
„	Češkem	„	56.002
„	Moravskem	„	16.308
„	Šleziji	„	3.562
„	Galiciji	„	29.852
„	Bukovini	„	4.395
„	Dalmaciji	„	5.366
		skupaj	208.164

Od teh je bilo čebelarjev, ki so imeli od 1 do 5 panjev 148.702, od 6 do 10 panjev 35.284, od 11 do 20 panjev 16.269 in nad 20 panjev 7.909.

Legitimacij za potovanje po Kranjskem, Spodnjem Štajerskem in Koroškem ni treba več, ker so te dežele izločene iz vojnega ozemlja, kakor smo zadnjič poročali. Vkljub temu se pa priporoča, da ima vsak, ki potuje, pri sebi kakšno listino, s katero se lahko v posameznih potrebnih slučajih izkaže. Tudi dosedanji potni listi so dobri, ker je na njih vsaka oseba popisana.

Zaprta pisma se smejo zopet oddajati, ker je odpravljena cenzura v gori imenovanih deželah.

Darovali so za slepe vojake: gg. Marija Drenik in Rozalija Werk, Lohberg-Scharnhort 5 K; č. g. I. Žerjav, Novomesto 3 K; preč. g. duh. svetnik A. Lesjak, župnik v Št. Jerneju 20 kron; cenjena družina Frančičeva v Stari vasi pri Št. Jerneju 20 kron. Najprisrčnejša zahvala plemenitim dobrotnikom!

Umrl je v Novem mestu občeznani in prespoštovani gospod Janez Zorko, c. kr. jetniški paznik v p., dne 22. dec., star 80 let. Rajni je bil pošten in plemenit značaj, krščanski mož in dober oče. Bodi mu ohranjen blag spomin!

Umrl je 20. decembra v Novem mestu g. Blaž Kač, posestnik, star 66 let. — Počivaj v miru!

Umrl je dne 18. t. m. v Feldkirchu na Predarlskem vsled zalitja krvi enoletni prostovoljec korporal g. Franc Lončar. Imenovani je bil abiturijent tukajšnje višje gimnazije ter sedaj kot enoletni prostovoljec dodeljen vojaški cenzuri v Feldkirchu. Bil je še pred kratkem doma na dopustu ter se je 9. t. m. vračal čil in zdrav nazaj na svoje službeno mesto. Pokopan je bil 20. t. m. v Feldkirchu. Ob odprtem grobu so mu v slovo govorili vojni kurat, nadalje v imenu predstojnikov nadporočnik Niessner ter v imenu kolegov enol. prostovoljec Dr. Rybak. Ta tragičen slučaj je vzbudil v vseh slojih novomeškega prebivalstva najiskrenejše sočutje, ker je visoko spoštovana rodbina g. višjega finančnega svetnika Lončarja izgubila v še ne treh mesecih tri svoje ljubljene otroke.

• **Zahvala.** Konvent Usmiljenih bratov v Kandiji si šteje v prijetno dolžnost, se najprisrčnejše zahvaliti v svojem in v imenu svojih bolnikov vsem prespoštovanim dobrotnikom, gospodom, gospem in gospodičnam, ki so z darovi ali s sodelovanjem pripomogli k prireditvi dobro uspele božičnice. V prvi vrsti se zahvaljujemo veleč. g. mnsgr. Aleks. Zamparo za ginljiv slavnostni govor. Nadalje naj blagovolijo sprejeti iskreno zahvalo preblagorodne gospe pl. Fichtenau, Schegula, Windischer, Oblak in gospodična Clarici za izdatne darove in okrasitev božičnega drevesa, prečč. gg. župnika Terškan in Dolinar, blagorodni gospodje podpolkovnik Sprenzel, dr. Kučera, Košiček in drugi; potem gospa Plaper in gospodje Kastelic, Mušič, Negodé in Peterman za oskrbo godbe in gospa Plaper, gospici Gričar in Piskar in drugi za petje. Bog bodi vsem bogati plačnik!

LISTEK.

Križev as.

Kolikor mogoče udobno smo taborili, — tako je pripovedoval naš ranjeni prijatelj, — šotorov nismo smeli razpeti, ker smo bili preblizo sovražnika. Vojaki so spali na svojih nahrbtnikih. Prestali so nekaj nemirnih noči in napravili dolge, vroče naporne marše, kar bi še ne bilo vse, vmes smo se morali tudi braniti proti kozaškim patruljam, ki so nas neprestano nadlegovale.

Bila je mirna, tiha noč. Na nebu so sijale zvezde. Sedeli smo v krogu ob leščerbi, ki je stala pred nami na tleh. Mi, to se pravi, nadporočnik, krasen človek s črnimi lasmi in zamišljenimi očmi, jaz, potem kadet, mlad, neizkušen dečko, in dva častnika moje kompanije. Enemu, ki je bil rojen Ljubljančan, ni zmanjkalo nikdar humorja. Bil je že pri tridesetih, pa vendar mu je bil vkljub naporom trebušček še vedno precej napet in okrogel. Drugi je bil moj ožji rojak, visoka postava, žilav in vitek. Poznali smo ga kot človeka odločnosti, možatosti, hladnokrvnosti, pa tudi dobrosrčnosti. Pustil je svojo lepo službo, in šel branit domovino na fronto. Toliko smo vedeli o njem, več ne. Nikdar ni omenil kaj o samem sebi, pač pa je vedno zelo rad poslušal, če so se drugi pogovarjali o svojih razmerah in zadevah.

Sedeli smo torej vsa petorica okrog leščerbe, ki je stala pred nami na tleh, kadili in molčali. Že precej časa smo molčali. Tu in tam se je slišalo sopenje spečega konja, drugače pa je bilo mirno in tiho, kakor bi ne bilo na svetu smrti in ran. Na nebu vedno več zvezd, vedno bolj jasne, vedno bolj iskreče. — —

In naenkrat, kakor bi govoril v sanjah, je dejal nadporočnik lahno in počasi: „Veliki voz se že vidi — iz trga zveni ravno večerni zvon in v topli sobi igra gramofon; najprvo krasne marše in valčke, potem prikupljivo, mehko našo pesem, ki te boža kot nežna roka — in na vratih stoji moja žena in moj sinko — moja žena — — — in moj sinko! — —“

„Nad našo ozko ulico,“ sem dejal, „se spenja le majhen, majhen košček neba: toda s svojega okna more opazovati moja mamica zvezdice.“ — — —

Naš kadet je vzdihnil globoko, vrtil zgašeno cigareto zamišljeno med prsti, in napol pojoč dejal: „Ah, kje je tista črnooka Mimi — — —“

„Črnooka Mimi? To je pa nekaj zame,“ je mrmral Ljubljančan, „toda moja je stara šele štiri leta in ima črnooko mamo in staro mamo, ki je — moja tašča. To je pa slabo urejeno na tem svetu, da mora stati pri vsaki roži tudi trnje! — — No, tovariš, in ti? Pa še ti povej, kje in pri komu se mude tvoje misli?“

To vprašanje je veljalo mojemu sorojaku, ki je sedel ves čas globoko zamišljen. Pa je dvignil glavo: „Jaz —? A, jaz ne mislim na nikogar — —“

Izpregovoril je to popolnoma samosvoje in mirno, kakor bi bilo kaj postranskega, in vendar se je zdelo, kakor bi bil položil pred nas težak kamen, ki se ga ni upal nihče dotakniti.

„Fantje, nikar se ne hudujte radi tega,“ je začel zopet po nekajšnjem času molka Ljubljančan, „jaz predlagam, da udarimo v razvedrilo parkrat „enoindvajset“. To je saj poštena igra, ki se ji človek res ne more ubraniti. Našemu Benjaminu bi bilo seveda ljubše biti sedaj pri črnooki Mimi, toda kar ni mogoče dobiti, naj človek tudi ne vzame.“

Potegnil je svojo karto: „Tako, sedaj pa vlečite — najvišji da.“ Pa nam je ponudil karte.

„Karo sedem,“ sem se oglasil jaz.

„Pomeni družbo,“ je razlagal. „Če bo šlo zares, jo bomo tudi dobili, mislim, kozaško namreč.“ „Kaj imaš pa ti?“ je

Urad za presojanje cen v Rudolfovem. Po naročilu c. kr. dež. vlade za Kranjsko z dne 27. novembra 1917 št. 32.731, je presojevalnica cen v Rudolfovem v svoji seji dne 12. decembra 1917 postavila sledeče vodilne cene za orehe: Za 1 kg zdravih, za kupčijo sposobnih orehov a) pri prodaji na domu pridelovalca porabniku ali prekupcu 4 K; b) pri nadrobni prodaji od prekupca porabniku 4 K 80 v.

Poročnik Marjetič želi vsem dolenjskim ljudem vesele božične praznike in srečno novo leto iz najsprednejše postojanke na gorah Sedmih občin. (Prisrčen odzdrav! Urednik.)

Voščila in pozdrave. Vesele božične praznike in srečnejše novo leto želé vsem Dolenjcem in dolenjskim dekletom: E. Čusim, L. Nagode, E. Ludwiger in F. Alatič ter pošiljajo prisrčne pozdrave iz tirolske fronte. — Istotako pošiljajo božične in novoletne pozdrave vsem cenjenim bralcem in bralkam Dol. Novic z mrzlih, visokozasneženih Tirol: A. Perpar, Dobrniče, Jan. Vin, Mirnapeč, Jan. Zakrajšek, Rob, Ant. Žganjar, Vidrm in Jož. Vučina, Ptuj. — Nadalje so poslali voščila in pozdravo k božičnim praznikom in novemu letu: Albin Eršte, Mokropolje, Franc Gazvoda, Podgrad, Franc Šober, Podgrad, Ant. Lindič, Šmarjeta, Leop. Gorenc, Novo mesto, Jožef Škrinjar, Semič, Jurij Mužar, Metlika, Franc Malino, Semič, Franc Avguštin, Št. Jernej, Albin Metelko, Raka, Janez Tomc, Metlika. — Nadalje pošiljajo iz pridobljene laške dežele prisrčne pozdrave: Jožef Zupančič, Cerovlog pri Št. Jerneju, Jožef Skube, Dobrnič pri Trebnjem, Jan. Prosenik, Metlika.

Nova založba v Ljubljani je izdala za Božič dve krasni knjižici, pripravni kot darila. Ivan Cankar „Podobe iz sanj", velja 4 krone; „Martin Krpan", napisal Fran Levstik in opremil z lepimi slikami Henrik Smrekar, velja 5 kron. Knjižici ste obe velezanimivi in splošno priporočljivi vsled svoje izborne in kratkočasne vsebine. Dobivale se bodo v vseh knjigarnah.

„Kam pa to pride, kam to gre —!"

Slika iz življenja.

I.

Pozno je. Malo gostov je še v kavarni. Le par žarnic še gori, zato je v lokalu nekako mračno.

Tam v gostem dimu cigaret različne kakovosti sedi nekoliko mladeničev, bledih lic, dasiravno še nima nobeden čez 18 let. Blazirana otročad! Z izbuljenimi, nervoznimi očmi gledajo na mizo. Karte padajo, da kar odmeva od kamenite plošče. Raztresene kronice kar odskakujejo. Poleg mize na stolu, prazni likerjevi kozarčki, pepélnice napolnjene s cigaretnimi ostanki.

Pri sosedni mizi odloži tujec-bradač, z zlato ščipačo na nosu, okvir s časopisom. Obrne se proti svojemu sosedu — domačinu in pokaže s palcem čez ramo na mlado družbico: „Mavšelj?" — „Da!" — „Dijaki, srednješolci, kaj ne?" — „Da, da! Poznam pa le enega. Pa še tega le na videz. Izgubil je nocoj gotovo že čez 70 kronic. To je oni kratkohlačar tam, ki navzlic svojim izgubam puši tako nonchalantno svojo svalčico. Vidim in opazujem ga tu večkrat." — „Je gotovo sin imovitih starišev?" — „No, no! Meščanski dečko! Oče mu je padel že takoj začetkom vojne. Mati ima trgovinco, pa zdaj dobro kupčuje. Je pač vojna! Miznice pa ne more vedno zaklepati." — „Zakaj jo pa ne opozorite, da bi paglavca bolje nadzorovala." — „Ne maram se vtikati v tuje zadeve, bila bi le zamera." — Kje je pa nadvarstvena oblast? — —

Kosmat, rudeč obraz, s polumesecem na ovratniku se prikaže med vrati: „Policijska ura!" Par trenutkov še, potem splošno prerivanje stolov in odhod. — — Enajst krepkih udarcev iz bližnjega zvonika se razlega po nočni tišini.

„Fantje, kam pa zdaj?" — „Napravimo moji Zinki podoknico!" — „Da, da, podoknico!" — — — V daljavi še par hripavih, hreščečih glasov: „Ne grem domov, ne grem domov — — —"

II.

Temna, nizka sobica. Naglo tika urica na nočni omari. Stara ženica plane kvišku na postelji; prestrašeno zre v temo in posluša. „Nekaj je zaropotalo na stopnicah. Zdelo se mi je že prej, kakor, da bi bilo nekaj zarožljalo v trgovini. Da mi le kdo ne vlomi vanjo!" Že namerava vstati, ko začuje, da se sosedne duri lahko zapro.

„Zdaj pa že vem! Ti ubogi sinko ti, koliko se vendar trudiš, da ne bi zopet padel, da mi napraviš veselje." Oprasne vžigalico in posveti na urico. „Polnoč že proč! Do zdaj se je učil pri svojem prijatelju. Revež, pač ni preveč nadarjen. Vendar si na vso moč prizadeva, da postane „gospod". Ljubček moj, pridni Jožko! Kupim mu jutri škatljico cigaret, saj ubožec nima druzega veselja. Prijatelju pa, ki se toliko zanj potrudi, naj nese zopet bankovec. O ljuba mamka božja, kako pridnega otroka imam. Izprosi mu obilo sreče! Da bi bil fant vsaj toliko talentiran, kakor sem jaz. Pa je očetove narave. Rajni moj mož je bil priden in poštenjak, kakor fant, pa tudi — — No! Bog mu daj dobro! Da mi sinko le zopet ne zboli vsled prenapornih študij. To pridno revše! Zadnjič je bil bolan, ležal v postelji, pa ves čas prebiral same učene stvari, ki jih ne razumem, le nemške knjige. Oh pa te slike! Sram je bilo še mene, staro babnico, ko sem jih videla. Fant pravi: „Zlata mamica, vi tega ne razumete. To so sami rimski bogovi in boginje, ki jih moramo vse poznati. — Uboga mladina! Dobro, da ne izgubi vso vero. No, pa moj Jožko je še nepokvarjen in čist kakor angeljček. O sveta mamka božja, blagoslovi ga!"

III.

V sosedni sobi se zasveti žepna svetilka. Plaho se ozre „kratkohlačar" po sobi — slika poosebljene slabe vesti. V špranjo za omaro skrije ključ. Z žepno žarnico si posveti v dlan: „Nisem si upal več iz predala izmakniti, kakor to malenkost. Bojim se, da mi pride starka na sled. Je bila danes pač slaba kupčija. Deset kronic! Premalo celo za četrt ure mavšlja. Bom pa kupil rajši svoji zlati Zinki bonbončkov!"

Zagleda na mizi šolske knjige, ki križem leže: „Klobasár bo danes zopet rentačil, ker ne bom znal svoje lekcije" — — — — Potiplje se s kazalcem na čelo: „Ha, dobra misel! Jožko, ne bodi nespameten, ne pojdi danes v šolo! Bodi zopet „bolan". Prebrati imam še do konca Correlijevega „Tantala". Hej, pikantno čtivo, fine slike! — — —

Tiha noč! Vse mirno, le miška še gloda ob starih deskah. Na postelji pa spi nekdo spanje — „pravičnega".

Spectator.

Srečno novo leto 1918

želimo od srca vsem našim ljubim naročnikom, dopisovalcem, sotrudnikom in čitateljem Dol. Novic z vljudno prošnjo za njihovo nadaljno vsestransko naklonjenost.

Uredništvo in upravništvo.

Vojni pregled.

Italijansko bojišče. — Slično četam generala pehote Kraussa, katere so vzhodno Brente sovražne višinske postojanke okrog Monte Asolone priborile in o katerem vspehu smo vže v zadnjem listu poročali, je sedaj tudi armadna skupina feldmaršala Conrada svoje vže priborjene vspehe z napredujočimi napadi razširila. 23. t. m. osvojile so z napadom Col del Rosso in Monte di Val bella. Tudi vzhodno teh višin vzele so postojanke, ki teko proti kotlini Frenzella ter vzhodno razširile svoj vspeh do v ozemlju Bertigo. Tu se je posrečilo nekemu majhnemu oddelku 21. strelske divizije, da je sam ujel 18 častnikov in 517 mož. Skupno število nad 6000 ujetih, mej temi neki polkovnik in več štabnih častnikov, kakor tudi bogat, dosedaj še ne pregledan plen ima že vsled tega tem več vrednosti, ker so se vsi ti vspehi dosegli vsled vzornega skupnega nastopa naše pehote in topništva z relativno malimi lastnimi izgubami. — Iz Lugana se 24. t. m. poroča, da je Barzini označil položaj v ozemlju Grappa kot čedalje bolj nevaren in da je razpoloženje naših čet s tem jako podkrepljeno, ker se jim je posrečilo Monte Grappa obdajoče hribe na njih najvišjih točkah prekoračiti in s tem doseči ne le prost pregled benečanske ravani, temveč tudi možnost posamezne kraje v isti s topovi obstreljevati. — Vsled zadnjega vspeha Conradove skupine na visoki planoti Sedmih občin potisnjene so naše bočne postojanke za znaten del proti nižini. Italijani izgubili so za nje jako važno cesto v kotlini Frenzella. Pri oceni napredka na visoki planoti Sedmih občin se ne sme prezreti, da se ta del vojne skupine Conrada na zahodnem bregu Brente proti jugu pomika. Pri morebitnem umiku Italijanov od Piave zahodno, bi se isti vže zaradi tega v svojem najbližjem obrambnem odseku ne bi zamogli trajno braniti. Strategični položaj italijanske armade, ki se nahaja stisnjena mej iztokom Piave in mej visoko planoto Sedmih občin, je tako težaven, da je umevno, ako se ista poizkuša temu objetju izmuzati. — Kakšno razpoloženje da vlada po porazu v Italiji, posnamemo iz poročila 23. t. m. iz Curiha, ki javlja, da ima „Cor. della sera" pozor vzbujajoč članek, v katerem se izraža, da italijansko ljudstvo kakor tudi armada želi miru in stremi po pobratimstvu narodov. Italija nikakor noče poseči v pravice Avstro-Ogrske, zahteva pa pač, da se oba naroda zopet sprijaznita in pobotata. Italija želi, da se italijansko ljudstvo v monarhiji zamore prosto razvijati in da se istega ne tlači in prezira.

Rusko bojišče. — Mej tem, ko vlada na celi bojni črti mir, so se, kakor poroča Kor. ur., pričela 22. t. m. ob 4. uri popoludne v Brest Litovskem pogajanja o miru, katere so v slovesni seji otvorili. Maršal princ Leopold Bavarski je povabil prvega turškega zastopnika, Njegovo Visokost Ibrahim Haki pašo, naj kot starostni predsednik prevzame predsedstvo. Isti je prevzel predsedstvo ter otvoril pogajanja z željo, da bi ista uspela. Njegovemu predlogu, naj prevzame predsedstvo državni tajnik dr. pl. Kühlmann, so vsi pritrdili. Dr. pl. Kühlmann je prevzel predsedstvo z nagovorom, v katerem je želel, naj se ponovita mir in prijateljstvo mej Rusijo in tu zastopanimi državami. Določijo naj se pred vsem najvažnejša načela in pogoji, kateri naj omogočijo, da se kmalu povrne prijateljsko sosedno občevanje, posebno na kulturnem in gospodarskem torišču. Duh spravljivega človekoljubja in medsebojnega spoštovanja prevevaj pogajanja. Zgodovinska dejstva in nova vodilna misel, ki je navzoče zbrala, se morajo upoštevati. Z željo, naj bi delo hitro in uspešno napredovalo, je končal. Nato so sklenili v predsednikovem smislu: Vprašanja o činu se rešijo po abecednem seznamu zastopanih velesil; v predsedstvu glavnih zborov se menjajo prvi pooblaščenci petih velesil; razpravljati se sme nemško, bolgarsko, rusko ter turško in francosko; uradna poročila o sejah se sestavijo skupno. — Ruski zastopnik je nato na predsednikovo povabilo v daljšem govoru razvil temelje ruskega mirovnega sporeda, ki se z znanimi sklepi delavskega in vojaškega sveta in vseruskega kmečkega shoda bistveno krije. Zastopniki štirih zveznih velesil so izjavili, da se bodo z ruskimi izvajanji pečali.

Nazaj v planinski raj...

† Stanku Kudru v spomin. — Kaj Ti še ni zadosti mrličev, razdejanj, stoka in žalovanja milijon in milijon ljudi, ki tugujejo za svojimi dragimi? Ti vojna furija, Ti bela žena s svojo ostro, svetlo koso? O da, Vi mogočni apokaliptični jezdeci drvite neustrašeno v zrak in meglo, za Vas velja le edno: naprej in naprej! V svoji prešerni lenosti ste prestrigli nit življenja tudi našemu Stanku. Koliko krika in vika smo delali skoro vsak večer — kako krasni so bili v mesečini, ki je padala na kostanje in lila tudi na nas — v grmskem drevoredu oni pomembni mesec pred naborom, v kratkem bo že dve leti. Tudi ti si pel z nami: gozdič je že zelen... O da bi mogli pogledati takrat za kopreno bodočnosti in se ozreti po naših zvezdah. Kot maturantje stopamo v življenje, ker nam vsem je usojeno umreti ... Še vem, kako si se šalil iz mene „gimnazijskega slavca", češ, ker si Cvelbarju v Narodu naredil nekrolog, veš kaj, enkrat Te bom prosil, ga boš tudi meni, to je bilo menda letos v maju, ko še ni padla slana na zelene travnike ... In vsi smo se šalili in hudomušno ponagajali. In ko si odšel z študijskega dopusta zopet v Tirole, kadar sem srečal postarno Malči — ki me je, ko sem bil še majhen in sem živel v vednih sanjah na gradove zlate, zidane v oblake, obsipavala z bonboni itd. — s Tvojimi sestricama: „Gospod Tonček, Kriste pomagaj, Stanko je že zopet v bojni črti, vedno v smrtni nevarnosti, kako se bojimo za njega ..." In ravno tako so potožile in se zagledale v daljavo sestrice. In ko sem jo mladeniško potolažil, češ nič se ne bojte za njega, bo pa avanziral: „Ah saj res, v kratkem mora biti praporščak ..." In dobra Malči se je zamislila v gospoda Stanka praporščaka. Dragi brat Stanko, danes Te ni več, Tvoj duh plava nad oblaki, Tvoja zemeljska pot je končana. Mi vsi, ki smo še preostali, ne tožimo, bodimo zares železni, tudi naša pot gre naprej, toda v plamen in noč, zato s podvojenimi močmi našim nedosegljivim ciljem nasproti, v delu najdemo nebesa že na zemlji. V spomin na Te, pa zasadimo črno lilijo na naš vrt, — ki je že skoro poln jih — in ga negujmo, da ne ovenejo. V rožnih urah — saj vemo, da pridejo na vrsto še črne, da je ravnotežje — se bomo ozrli na lilijin vrt in se domislili Tebe, ki bi Te rabili pri zgradbi naše najožje domovine ... Anton Podbevšek.

vprašal nadporočnika. „Oho, vsa čast: srčna desetka, to je zakonska zvestoba." — — — „In Benjamin?"

„Srčna dama," je vzkliknil naš najmlajši, kot bi bil našel čudež sveta.

„Prebita reč, ima ta človek srečo!" se je norčeval naš prorokovalec na karte.

„No, tovariš, in kaj je s teboj?" Moj rojak je potegnil, pogledal karto in dejal nemarno: „Križev as, smrt!"

„Daj, da vidim; toda pojdi, pojdi," mu je ugovarjal naš prerok. Se ne spoznaš dobro, moj dragi. Saj stoje kljukice navzgor; podedoval boš. Sicer pa — vraga!" se je prekinil, ko je potegnil svojo lastno karto: „Pik desetka! S koprnenjem mislim na starejšo damo. To bo pa gotovo moja tašča! To je smola, vam rečem!" Potisnil je vse karte mojemu rojaku v roke, ki je začel mešati. Pri tem pa je padla na tla ena karta. Moj rojak jo je dvignil in pokazal s čudnim nasmehljajem: „Križev as!"

Komaj ga je umaknil med druge karte, že je počilo naknadno v tišino taborišča par strelov. V trenotku smo bili mi, je bilo vse okrog nas na nogah. Vojaki so tekli k piramidam, čula so se povelja — „Da bi jih zlodej!" se je jezil Ljubljančan, „da nam noče dati ta kosmata svojat nikdar miru. Gotovo so napadli našo stražo." — „Najbrže, da, ravno pri nas!" je vzkliknil moj rojak in odhitel.

Komaj sem mu sledil. Z dolgimi koraki je hitel čez vzburjeno taborišče — in tekel naravnost v smrt. Zopet je padel strel in še eden — rojak je napravil tako kretnjo, kakor bi hotel skočiti preko kake zapreke in se zgrudil brez glasu na zemljo, zadet v srce od krogle skritega kozaka. — Zatisnil sem mu oči in sedel dolgo časa pri njem. Prihodnji dan smo ga zakopali v tuji zemlji; na grobu ni bilo ne venca, ne križa, nismo ga imeli časa postavljati, morali smo naprej. —

Potegnil je bil križev as.

Razširjajte „Dolenjske Novice"! Pošljite inserate!

Razvedrilo.

Sredstvo proti kurjemu očesu. Davkar: „Mati, kaj pa še čakate in se tako čemerno držite, saj ste že dolgo odpravljeni? Hodite z Bogom!“ — Mati: „Oh, gospod davkar, lepo bi vas prosila, če bi mi hoteli stopiti na moje kurje oko na nogi, ki me tako strašno boli!“ — Davkar: „Kako pa pridete, žena, na to čudno misel?“ — Žena: „Moj mož mi je rekel, kamor stopi davkar, tam ne raste nikoli nič več!“

Časovno. Berač: „Gospod, prosim lepo za milodar!“ — Gospod: „Pri meni se nič ne dobi, — jaz sem predsednik društva proti beračenju!“ — Berač: „No, no, tako bi vsak hudič rekel, — prosim pokažite mi legitimacijo!“

Mož beseda. Upnik: „Kedaj mi bodete vrnili posojen denar?“ — Dolžnik: „Prihodnji mesec!“ — Upnik: „Tako ste mi odgovorili že pretečen teden!“ — Dolžnik: „Kaj pa mislite? Jaz vendar nisem človek, da bi govoril vsak teden drugače!“

Kedaj je voda potrebna? A: „Če imam žejo, pijem pivo; če hočem biti dobre volje, pijem vino; če me pa nadleguje bolezen, pijem žganje.“ — B: „Prijatelj, kedaj pa piješ vodo?“ — A, v zadregi: „Takšen slučaj pa se mi še ni pripetil!“

Visoka računa. „Vaš honorar za mojo operacijo je na vsak način previsok, gospod doktor!“ — „Nikakor ne! Premislite vendar, kaj bi vas še-le veljal pogreb!“

V šoli. „Janezek, kedaj je najboljši čas za trgatev sadja?“ — „Kedar je kmetica v cerkvi!“

Lovska. A: „Si včeraj kaj ustrelil?“ — B: „Da, dve divji raci!“ — A: „V resnici?“ — B: „Kaj še! Ampak mož je bil divji, čegar ste bili raci!“

Hudi pogled.

V. Bitenc-Radoš.

Slavni zdravnik iz Hamburga — S. Seligmann — piše v „Zeitschrift für Augenheilkunde“ med drugimi tudi zanimivo témo (poglavje) o bojazni pred „hudim pogledom“ ali „zlobnim očesom“. Ta bojazen je, po njegovih izjavah, posebno pri južnih narodih ukoreninjena. Naj sledi nekaj!

Razločujemo tri vrste ofthalmofobije (bojazen pred očmi). V prvo vrsto spadajo oni, ki jim postane neprijetno in nadležno, če jih kdo nekaj časa ostro opazuje. Odtod tudi prislovica, kakor „ponižujoči“ ali „uničujoči“ pogled, etc. Dolgi, resni, očitajoči pogled, vendar brez srda, je dostikrat več vreden, kakor marsikatera moralna pridiga. Prijazni, odpuščajoči, nobene kazni obetajoči pogled more otroka bolj osrečiti, kakor najlepše darilo. Nasproti temu pa prestrogi ostri pogled povzroči lahko različne neprijetnosti. Celo sicer čisto neobčutljive osebe pridejo pri tem v zadrego. Imajo čut, da je opazovalec na njih nekaj opazil, kar ni v redu.

Neprijetnejša za dotičnika pa postane bojazen druge vrste. Nesrečni bolnik (navadno res bolnik) se resno boji svojo osebo nastavljati tujim očem. Vsakikrat, če je v kaki družbi, ali se pokaže javno ter se mora pri tem izpostaviti pogledom več ali celo samo enega človeka, začuti v sebi neko tuje čuvstvo zadrege in nerodnosti. Njegove roke postanejo mrzle, srce mu nemirno tolče, vsi udi se mu začno tresti, misli mu postanejo blodne in more se celo onesvestiti. Pogledi, ki so nanj uprti, so mu neznosni. — Naravno je, da se dotični iz te čudne bojazni kolikor mogoče ogiblje pogledov drugih. Vsaki priložnosti, javno se pokazati, se izogne. Če pa to ni mogoče, bo našel sredstva in pota, po katerih se je mogoče izogibati pogledom. Taka sredstva so: skrivati se za druge osebe, polagati si kako stvar pred oči, itd. —

V tretji vrsti je stvar vse bolj reélna (stvarna). Tu se gre namreč za bojazen, vsled hudega pogleda bližnjega zares dobiti kako bolezen, takorekoč „začarati s pogledom“. Hudi pogled more baje prinesti najrazličnejše fizične (dušne) bolezni. Te vere nimajo samo manj kultivirani narodi, ampak tudi taki, ki bi se čutili razžaljene, če bi jih ne prištevali k visoko izobraženim narodom, n. pr. Italijani. Mora se priznati, da bojazen pred „hudim pogledom“ more zares nakopati gotove bolezni in sicer vse one, ki tudi drugače nastanejo sugestivno (neposredno) od strahu, boječnosti, napuha, nervoznosti, i. dr. Toda kdor veruje v hudi pogled, je mnenja, da vse, celo akutne in kronične bolezni (hude in časovne bolezni) nastanejo na ta način. On trdi, da bolezni ni povzročila bojazen pred hudim pogledom, ampak hudi pogled sam. Zlobno oko jo je povzročilo. In v tem leži glavna napaka ljudske vere.

Kako je nastala vera v taki čarovni učinek pogleda? Oči imajo zelo često neki posebni izraz, ki pa v resnici ne velja njim, ampak njih okolici. Oko samo namreč ne izraža dušnih lastnosti, ampak okrožje očesa, obrazne mišice. Očesna punčica sama na sebi je sploh mrtva in brezpomenljiva. Šele poteze in mimika (izraz) obraza naredi, da postane očesni izraz pomenljiv. Za dejstvo, da je oko z dušo v zvezi, da je celo sedež duše, ima primitivni človek neštevilno dokazov. Ta „očesna duša“ razpošilja žarke, dušne ali očesne žarke imenovane. Ker je očesna duša v vzajemnosti s telesno dušo, so tudi očesni žarki odvisni od telesne duše. Če je telesna duša dobra, pošilja tudi očem mile žarke; če pa je slaba, pa imajo tudi oči hudi, zlobni sijaj. Navadno je človeški duh bolj nagnjen k slabemu kot k dobremu, kar upliva seveda na dušo. Najnavadnejša slaba lastnost duše je zavist, ki sije tudi iz oči. Ker se kot motiv (vzrok) „hudega pogleda“ smatra zavist, je „hudi pogled“ identičen (soroden) z „zavistnim pogledom“. — Vse mogoče bolezni, očesno vnetje, glavobol, želodčne bolezni, krče, nezavest, impotenco, nerodovitnost, vrtoglavost, srčno napako, da, celo smrt more povzročiti hudi pogled. Tudi živalim škoduje hudi pogled. Krave ne dajejo več mleka, ali pa postane isto krvavo, torej neužitno. Konji, mule in kamele postanejo trmasti, nikdo jih ne spravi z mesta, celo noge si polomijo včasi. Ribiču začara hudi pogled mrežo. Rastline usihajo ali rode neužitni sad. So ljudje, ki vedoma in nalašč stremijo škodovati s hudim pogledom, so pa tudi individui (osebe), ki so nevede in proti svoji volji prikovani na to lastnost. Mnogo teh človeških baziliskov na zunaj nima nič posebnega, mnogo pa jih je, kakor pravi ljudstvo, „zaznamovanih“. Ta znamenja so vsakovrstne telesne napake, predvsem pa napake na očeh. Kdor škili, kdor ima kak madež na očesu, kdor ima ožgane, rudeče robove okrog oči, jednooki in oni, ki imajo obrvi nad nosom zraščene skupaj — vsi ti veljajo za „hudega pogleda sumljive“ skoro v vseh deželah.

Mnogi narodi imajo diagnotična sredstva, ki odločijo, če je bolezen res nastala vsled hudega pogleda. Tako n. pr. južni Slovani v takih dvomljivih slučajih vržejo goreče oglje v kozarec vode in sklepajo po tem, če se oglje potopi, ali plava na površju. (Podobna navada je ukoreninjena med Slovenci. Op. prev.) Na Španskem na jednak način vržejo v vodo kosce jelenovih rogov. V Sardiniji mečejo v vodo različne predmete z očem podobnimi znaki; vodni mehurčki, ki se dvigajo pri tem, pokažejo, če je hudi pogled vzrok bolezni, ali ne. V terapiji igra profileksa (odvrnitev) največjo vlogo. V tem oziru so posebno amuleti (spominski znaki) velikega pomena. Učinek amuleta proti „hudemu pogledu“ se sklicuje po ljudskem mnenju predvsem na to, da amulet potegne hudi pogled nase in ga odvrača od njegovega nositelja. Amuleti se celo često imenujejo „gledovodi“.

Hudo oko.

Dolnoja, sloveča gospa, je potovala po Španskem l. 1679. V svojem potopisu pripoveduje: V tej deželi so taki ljudje, ki imajo tudi strup v očeh. Če koga srpo pogledajo, ga s takim pogledom omamijo; če uzro pa otroka, store, da se jame otrok sušiti. Videla sem moža, ki je imel tako srpo oko. Obolel je, kogar je on pogledal. Nekoč je dejal, sedeč pri dobrih prijateljih: „Katero pišče hočete, da vam ga s hudim pogledom umorim?“ Odločijo mu piščanca. Mož srpo gleda piščanca, in kmalu jame piščanec v krogu tekati, opotekati se, in naposled pade mrtev. Ti ljudje... imajo-li kaj posebnega v očeh? Nič. Pač: oči imajo tako svetlobo v sebi in tako živost, da je videti, kakor bi bile iz samega ognja, in kakor bi hotele s puščicami ali strelicami prebosti. — Na hribu pri Vitêrbu je živel star mož, trdih, sivih las, podlitega očesa. S svojim pogledom je umoril vsako golazen, majhno letečino, vsako slabo življence. Če je stopil na vrt vzpomladi, ko je poganjalo brstje, ko so se odpirali cvetovi, zelenela drevesa — to je nastalo pravo opustošenje med cvetjem in zelenjem; zakaj: kamorkoli je bil zadel njegov grozni pogled, tam je bilo mladičje kakor s slano posuto, kakor ovenelo, zamrlo. — Videli so takih, ki so s svojim strupenim pogledom storili, da je listje padalo z dreves in sadje, in da se je drevesce posušilo. Bežale so pred njim dojnice, skrivali se otroci, in bežala je mlada žival. Celó steklo je bilo razjedeno in preluknjano od njih hudega očesa. Plinij pripoveduje, da so bile v Afriki družine tako hudih očij, da so se tiste reči pokvarile, katere so te hudoglede družine hvalile. Táko moč so pripisovali očem Tribalcev in Hircev, ki so vse ugonobile, kar so dalje časa gledale, izlasti če jezno. Cicero pravi, da pogled onih žensk, ki imajo oči z dvojnim zrkalom, je nevaren, poguben, ter da mladeniči in možje usihajo in bolehajo.

V. M. j. r.

Loterijske številke.

Gradec, 19. decembra 69 33 25 82 27

Stanovanje se takoj odda.

1 velika soba, kuhinja in drvarnica **v Kandiji štev. 42.,** kjer se vse natančnejše izve.

Božič, krasni praznik požrtvovalne ljubezni, je tu! Težki čas, ki postavlja vsako posamezno življenje v službo za celokupnost, naj da tudi naši ljubezni in darežljivosti pravo smer.

Naše veselje in naša žalost je tesno spojena z usodo domovine. Srečo in bodočnost naših otrok pa zagotovi sijajni uspeh

VII. vojnega posojila.

Le-to naj premisli vsakdo pri izbiranju

božičnih daril.

Na božični dan izpolnimo svojo dolžnost napram domovini, poskrbimo za svoje drage

z zavarovanjem na vojno posojilo.

Da zagotovite svojim otrokom brez vsakega daljnega plačevanja stroške za **učenje** ali **oskrbo,** plačate enkrat za vselej za vsakih K 100 nominala VII. vojnega posojila

za zavarovanje na 10 let	K 59·13
„ „ „ 12 „	„ 53·73
„ „ „ 15 „	„ 46·34
„ „ „ 16 „	„ 43·76
„ „ „ 18 „	„ 39·71
„ „ „ 20 „	„ 35·67

To je pač najboljše in najumetnejše darilo, ki ga more zamisliti požrtvovalnost in skrb za bodočnost.

Časi so resni in veliki! Dnevi odločitve se bližajo. Skozi oblake težke sedanjosti se blišči toli zaželjeni mir! Naj prineso božični dnevi vsem srečo in blagostanje, naj užgo v srcih otrok, za katerih bodočnost in svobodo se bojujemo, ljubezen do domovine za vse čase!

C. kr. avstrijski vojaški zaklad za vdove in sirote, zavarovalni oddelek.

Zavarovanja se sklepajo na temelju pogodbe pri c. kr. priv. življenski zavarovalnici

Avstrijski Feniks na Dunaju.

Pojasnila dajejo in predloge sprejemajo: **Deželna poslovalnica** c. kr. avstr. vojaškega zaklada za vdove in sirote, zavarovalni oddelek, **Ljubljana,** Frančevo nabrežje 1, vse **okrajne poslovalnice** in njih **pooblaščenci.**

Na pismeno zahtevo Vas obišče pooblaščeni zastopnik našega zavoda.

Mestna hranilnica v Črnomlju

je edini denarni zavod **v celi Belikrajini,** v katerega vlagajo sodišča, slavna županstva in prečastiti župni uradi denar, ker jamči za vse vloge mestna občina Črnomelj ter je denar tudi za časa vojne **popolnoma varen.**

Obrestuje hranilne vloge po $3\frac{3}{4}\%$, daje posojila po dogovoru in sprejema po **najugodnejših** pogojih **prijave na VII. $5\frac{1}{2}\%$ avstrijsko vojno posojilo.**

Ravnateljstvo.

98-5-5

Izdajatelj in založnik J. Krajec nasl. Odgovorni urednik Urban Horvat. Tisk J. Krajec nasl.